

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut

Kangasniemen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään suomen kielellä annettavaa opetusta varten.

Kangasniemen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan kaikissa esiopetusta antavissa yksiköissä käytettäväksi.

Opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys on sama kuin kansallisissa opetussuunnitelman perusteissa, ja opetussuunnitelma täydennetään Opetushallituksen ePerusteet-verkkopalveluun.

Henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laadintaan, arviointiin ja kehittämiseen esiopetuksen henkilöstön johdolla koulukohtaisesti päätettävällä tavalla.

Opiskeluhooltohenkilöstö, kouluterveydenhoitaja, psykologi ja kuraattori sekä tarpeen mukaan myös koululääkäri osallistuvat yksikkökohtaisiin opiskeluhooltoryhmiin, ja hyvinvointialueen edustaja osallistuu opetuksen järjestäjän ohjausryhmän toimintaan, jolloin heillä on mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen.

Paikalliset erityispiirteet huomioidaan suunnitelmassa siten, että suunnitelmassa kuvattu toiminta on toteutettavissa perusopetuksen yksiköissä joko omissa ryhmissään tai osana yhdysluokkaopetusta.

Opetussuunnitelmasta ja sitä tarkentavasta vuosittaisesta suunnitelmasta tiedotetaan huoltajille ja sidosryhmille mm. Wilmassa, vuositiedotteessa ja lukuvuoden aikana pidettävissä vanhempainilloissa.

Opetussuunnitelman muutokset ja niiden vaatimat toimenpiteet käsitellään sekä oppilaitoskohtaisessa opiskelijahuoltoryhmässä sekä opiskeluhoollon ohjausryhmässä. Huoltajien edustus mahdollistetaan ohjausryhmän toiminnassa.

Huoltajien osallistuminen opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen toteutuu vanhempainilloissa ja viestikanavien kautta.

Koulut laativat lukuvuosisuunnitelmat ja -kertomukset, jotka sisältävät opetussuunnitelman toteutumisen seurannan, arvioinnin sekä kehittämisen.

5.7 Paikallisesti päätettävät asiat

Kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen

Esiluokanopettajat ja luokanopettajat sekä muu koulun henkilökunta seuraavat lasten edistymistä jatkuvasti, ja he kiinnittävät huomiota siihen, että lapsi menestyy omalla tasollaan mahdollisimman hyvin. Mikäli lapsen edistyminen hidastuu, opettaja ottaa asian puheeksi lapsen ja tämän huoltajan kanssa ja ryhtyy selvittämään, mistä tilanne johtuu. Asian hahmottamiseksi ja selvittämiseksi opettaja voi konsultoida asiantuntijoita ja viedä asiaa eteenpäin tuen portaille.

Jokaisen opettajan työhön sisältyy opetuksen ohella ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Koulunkäyntiin ja oppilaan hyvinvointiin liittyvä tuki rakennetaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja hänen huoltajansa ja tarvittaessa oppilashuollon palveluista vastaavan henkilöstön kanssa. Yksilötasolla yhteistyö tapahtuu vanhempainvarteissa, arviointikeskusteluissa ja muissa yksittäistä oppilasta koskevissa tapaamisissa. Luokan tasolla vanhempainilloissa tai muissa tapahtumissa. Kouluyhteisön tasolla yhteistyötä toteutuu vanhempainilloissa sekä koulun viestintäkanavien kautta.

Toiminta nivelvaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytänteet

Yhteistyö ja tiedonsiirto ovat merkityksellisiä kaikissa opetuksen nivelvaiheissa. Tiedonsiirtopalaveri järjestetään varhaiskasvatuksesta esiopetukseen hyvässä ajoin keväällä. Esi- ja luokanopettajilla on mahdollisuus vierailta varhaiskasvatuksen ryhmissä, joissa on tulevia esioppilaita. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja varhaiskasvatuksen opettajat siirtävät opetuksen järjestämisen kannalta oleelliset tiedot ja käsittelevät yhdessä nivelvaiheessa tarpeelliseksi arvioidut asiat. Siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen opetuksen järjestämisen kannalta oleellinen tieto siirretään tulevalle opettajalle. Koska esioppilaat opiskelevat kouluissa, tiedonsiirrot järjestetään koulukohtaisesti.

Kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi, arviointi tuen aikana sekä seuranta

Esioppilaiden tuen tarpeita seulotaan esiluokanopettajien, luokanopettajien ja laaja-alaisen erityisopettajan toimesta erilaisin testein ja toiminnan aikana tapahtuvan seurannan avulla, tuen aikana arviointi tapahtuu ennen kaikkea toiminnan aikana tapahtuvan seurannan aikana.

Yhteistyö opiskeluhoitopalveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa

Koulu tekee yhteistyötä opetuksen järjestämiseksi hyvinvointialueen henkilöstön kanssa oppilaan tuentarpeen selvittämisessä ja tukitoimien toteuttamisessa. Oppilashuollon järjestäminen on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoollon suunnitelmassa. Opiskeluhoitopalvelut tuottaa Etelä-Savon hyvinvointialue. Kouluilla työskentelevät kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi. Tarpeen mukaan myös koululääkäri käy kouluilla. Opiskeluhoollon edustajat osallistuvat esioppilaan pedagogisen arvion käsittelyyn ja pedagogisen selvityksen laadintaan, ja he voivat osallistua myös lapsen tuen suunnitteluun ja toteutukseen. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään

myös muiden toimijoiden kanssa. Oppilaan tuen järjestämiseksi on lisäksi mahdollista konsultoida esimerkiksi Sateenkaaren erityiskoulua, Valteri-koulu Mikaelia ja sairaalakouluja.

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet kasvun ja oppimisen tuen kysymyksissä

Opetus ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Vuorovaikutus kotien kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Hyvä kodin ja koulun välinen yhteistyö tukee oppilaan koulunkäyntiä.

Koulu tiedottaa huoltajille vuosittain vanhempainilloissa, syystiedotteissa ja mahdollisissa muissa tiedotteissa seuraavista asioista:

- opetuksen järjestämisestä yleensä
- opetussuunnitelmasta
- opintoihin liittyvästä arvioinnista
- tukimuodoista koulupolun eri vaiheissa
- tietojen käsittelystä, tietojen saannista ja luovuttamisesta sekä salassapidosta
- oppilashuoltotyöstä
- yksittäisen kouluyhteisön toimintamalleista ja toimintaohjeista
- mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön

Koulun käytänteistä, huoltajien vastuista, oikeuksista ja velvollisuuksista on tärkeää tiedottaa etenkin esi- ja alkuopetuksessa sekä nivelvaiheissa. Yhteistyön lähtökohtana on keskinäinen työn ja toiminnan arvostaminen sekä yhteinen kasvatustuu. Huomioon otettavia asioita ovat mm. perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta. Yhteistyömuotojen kehittäminen sekä vanhempien ja lasten mahdollisuus osallisuuteen koulun toimintakulttuurin kehittämisessä ovat koulun tehtäviä. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Tavoitteena on, että huoltajat osallistuvat koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa.

Kasvun ja oppimisen tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Erityisen tuen päätöksen tekee sivistys- ja hyvinvointijohtaja, ja päätöksen oppilaan oikeudesta pidennettyyn oppivelvollisuuteen tekee sivistys- ja hyvinvointijohtaja.

Tehostettu tuki

Lapselle, joka tarvitsee säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle laaditun oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Lapsen tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Lapsi tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia esiopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Opettaja antaa palautetta lapselle ja huoltajalle lapsen edistymisestä ja ottaa huomioon heidän näkemyksensä asiasta. Opettaja seuraa lapsen oppimista ja hyvinvointia säännöllisesti yhteistyössä huoltajan kanssa tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä lasta, oppimissuunnitelma päivitetään vastaamaan uutta tilannetta. Tehostettua tukea annetaan pääsääntöisesti esiopetuksen loppuun saakka. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta nopeasti, erityisen tuen päätöksen tekeminen esiopetuksen aikana tehostettua tukea saavalle lapselle on harvoin tarpeen.

Tehostetun tuen antaminen ja päättäminen perustuu pedagogiseen arvioon. Pedagoginen arvio on kirjallinen ja sen laativat oppilaan esiopettajat yhteistyössä oppilaan vanhempien kanssa ja tarvittaessa myös muiden asiantuntijoiden kanssa. Pedagogiseen arvioon perustuva tehostetun tuen aloittaminen käsitellään moniammatillisesti, jonka jälkeen esioppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Pedagoginen arvio täytetään Wilmassa olevalle lomakkeelle. Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisesti. Moniammatillisessa käsittelyssä päätetään, tarvitseeko lapsi tehostettua tukea, vai jatkaako hän yleisen tuen piirissä.

Oppimissuunnitelma on pedagoginen asiakirja esioppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä hänen tarvitsemastaan tuesta. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää osana yleistä tukea ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen aikana. Oppimissuunnitelman laativat opettaja/opettajat yhteistyössä esioppilaan sekä hänen vanhempiensa kanssa. Myös muut asiantuntijat voivat osallistua oppimissuunnitelman laadintaan. Lomake täytetään Wilman lomakkeelle. Oppimissuunnitelma allekirjoitetaan ja arkistoidaan koululla, jota oppilas sillä hetkellä käy. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta eikä siinä saa kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Erityinen tuki

Lapsella, joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla, on mahdollisuus saada erityistä tukea. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä, siten kuin erityisen tuen päätöksessä on määrätty. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot.

Erityisen tuen päätös vaatii taustalleen pedagogisen selvityksen. Opettajat ja erityisopettaja hankkivat lapsen opetuksesta vastaavilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä sekä moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehdyn selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta. Näiden selvitysten pohjalta esi- tai luokanopettaja ja erityisopettaja yhdessä tekevät arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta.

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Muita lausuntoja suositellaan käytettäväksi silloin kun erityisen tuen päätös tehdään ensimmäistä kertaa ja kun päätös puretaan. Muulloin lausuntoja käytetään tarvittaessa tapauskohtaisesti. Pedagoginen selvitys täytetään Wilman lomakkeelle.

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä tai purkamista sekä oppiaineita yksilöllistettäessä tai yksilöllistämisen purkamista opetuksen järjestäjän on kuultava esioppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys.

Erityisen tuen aloittamista, tarkistamista ja päättämistä koskevan päätöksen, jonka pohjana on pedagoginen selvitys ja mahdollinen asiantuntijalausunto, tekee sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Mikäli erityisen tuen päätös joudutaan tekemään vastoin vanhempien tahtoa, päätöksen tekee hallintosäännössä määrätty monijäseninen toimielin. Päätöstä tukemaan pyritään saamaan tarvittavat asiantuntijalausunnot. Päätös on hallintolain mukainen päätös, johon on liitettävä valitusosoite.

Erityisen tuen päätöksen saaneelle esioppilalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), josta on käytävä ilmi erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan opetus ja tukitoimet voidaan järjestää muun opetuksen yhteydessä tai osittain erityisluokalla. Esiopetuksessa osa-aikaista erityisopetusta antaa koulun erityisopettaja. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- ja perusopetuksen alkua tai esi- ja perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksen viivästymän tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida muuten järjestää.

HOJKS on kirjallisesti laadittava pedagoginen asiakirja, johon ei voi hakea muutosta. HOJKSissa ei kuvata esioppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia ja siihen voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat. Suunnitelman laatii oppilaan esiopettaja yhteistyössä erityisopettajan vanhempien, oppilaan, muiden opettajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. HOJKS laaditaan Wilman lomakkeelle, joka allekirjoitetaan.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Lapsen huoltajat hakevat sivistys- ja hyvinvointijohtajalta lapselleen päätöstä pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamiseen. Hakemuksen tueksi tulee liittää asiantuntijalausunto. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin. Yhteistyötä varhaiskasvatuksen, kotien ja terveydenhuollon henkilöstön kesken on tärkeää, jotta lapsen varhennettu esiopetus mahdollistuu.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

1. Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

Viisivuotiaan ns. varhennettu esiopetus järjestetään varhaiskasvatuksen yhteydessä. Varhaiskasvatuksen henkilökunta ja koulun erityisopettaja voivat tehdä lapsen opettamisessa yhteistyötä.

2. Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

Lapsi voi opiskella joko varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen yksikössä. Jos lapsi opiskelee varhaiskasvatuksen yksikössä, varhaiskasvatuksen ja koulun erityisopettaja voivat tehdä yhteistyötä.

3. Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Lapsi voi opiskella joko varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen yksikössä ensimmäisen esiopetusvuoden. Jos lapsi opiskelee varhaiskasvatuksen yksikössä, varhaiskasvatuksen ja koulun erityisopettaja voivat tehdä yhteistyötä. Toinen esiopetusvuosi toteutetaan yleensä esiopetuksen ryhmässä.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan lapsen opettajien ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen lapsen ja huoltajan antamia tietoja sekä mahdollisten esiopetuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan lapsen palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle lapselle tehdään lapsen tarvitsemista palveluista ja erityisistä apuvälineistä hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

6.1 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Esi- ja perusopetus käyttävät yhteistä opiskeluhoitosuunnitelmaa ja sen liitemateriaalia.